

antibolșevice s-au intensificat. Kominternul a fost obligat să amâne planurile sale cu așa zisa „Revoluție mondială”.

Prin acțiunile lor bihoreni au dat un nou curs istoriei naționale a românilor, istoriei europene și istoriei universale.

Domnilor colegi universitari

din țară și din străinătate,

Doamnelor și domnilor,

Istorici de mare prestigiu științific precum Dimitrie Cantemir, Nicolae Iorga, Gheorghe I. Brătianu și alții au subliniat în lucrările lor rolul românilor în istoria universală.

Evenimentele militare desfășurate în prima parte a anului 1919 pe teritoriul României și în Ungaria sunt un exemplu de participare a românilor la istoria europeană și universală. În aceste evenimente satele și orașele românilor din Bihor au avut un rol deosebit de activ.

Forța de neînving care a susținut acțiunile politice și militare ale bihorenilor în lupta lor dreaptă cu invadatorii în lunile ianuarie-februarie-martie-aprilie 1919 a fost solidaritatea morală și națională.

Idealul unionist al românilor afirmat solemn și irevocabil la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia, acțiunile, valorile și țelurile comune au întărit solidaritatea oamenilor din Bihor în lupta lor dreaptă cu invadatorii străini.

Solidaritatea este, într-adevăr, o mare sursă de putere, de rezistență în timpuri rele și de împlinire a unor nobile țeluri naționale și morale.

Solidaritatea susține forța coezivă și sentimentele de fraternitate ale oamenilor puși în situații grele. Ea implică, mai ales ceva din dimensiunea spirituală a existenței umane.

Ceea ce este spiritual în oameni arată însă dimensiunea religioasă, respectiv metafizică a existenței lor. Ceea ce este spiritual în om conlucrează cu harul divin revărsat asupra lui. Prin trăirile lui spirituale, mai mult decât prin alte puteri, omul se înalță spre Divinitate.

Spiritul lucrează în lume, în istorie, în unele evenimente, în unii oameni, în unele acte de cultură, în unele opere de artă demne de acest nume. Fără să ne situăm într-o perspectivă religioasă, respectiv metafizică, ideea de spirit și cea de istorie, nu pot fi înțelese. Mai ales ceea ce este măreț, traicnic, pilduitor și emoționant în istorie ne îndeamnă să ne gândim la dimensiunea spirituală a faptelor omenești.

Eu am dorit ca evenimentele istorice, sociale, politice, religioase, militare, familiale, diplomatice și culturale evocate în romanul *Sacrificiul*, în special modul cum au fost concepute personajele și relațiile dramatice dintre ele, să spună ceva convingător, ceva revelator despre spiritualitatea românească.

Am vrut să spun ceva despre valorile ideale prin care oamenii depășesc asalturile necruțătoare ale societății în care trăiesc și ale adversităților istorice, teribile uneori, cu care se confruntă. Înfruntând aceste asalturi oamenii se depășesc pe ei înșiși.

Spiritualitatea românească, spiritualitatea creștină și spiritualitatea specifică a satelor și orașelor noastre din Bihor, cu valorile, datinile și înfăptuirile lor ancestrale, au fost pentru mine obiectul unor acțiuni documentare și apoi ale unor insistente reflecții la masa de scris.

Valorile spirituale au o determinare socială și istorică obiectivă, dar și o puternică orientare spre Absolut. Ele sunt caracterizate de o devenire istorică mereu înnoitoare, dar și de o evidențiere clară, în forme stabile și perene.

Pentru mine personalități istorice reale precum Dr. Ioan Ciurdariu-Ciordeaș, Dr. Nicolae Bolcaș, Dr. Aurel Lazăr, Vasile Goldiș, regele

Ferdinand I cel Loial, Ionel I. C. Brătianu, generalul Traian Moșoiu, vicarul Roman Ciorogariu al Oradei, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida Voevod, Episcopul Dr. Miron Cristea al Caransebeșului, Ștefan Cicio-Pop, Gheorghe Pop de Băsești, Enea Grapini, Iosif Jumanca, Ioan Fluieraș și altele, din care am îndrăznit să fac personaje de roman, sunt întru chipări ale valorilor spirituale ale națiunii române.

În acest sens romanul istoric, social și politic *Sacrificiul* este, mai presus de toate, un roman parabolă despre valorile spirituale ale neamului românesc hristofor. Este, desigur, și un roman psihologic, și un roman de război, și un roman filosofic în capitolele în care se desfășoară înfruntări pe seama unor idei de mare generalitate, și un roman sentimental.

Este, în mod special, un roman despre eroismul colectiv al românilor. Iar dacă vorbim despre eroism, cred că este bine să ne amintim de cărțile lui Nichifor Crainic, unul dintre marii mei dascăli de conștiință, care în eseul *Ortodoxie și etnocrație* afirmă:

„E adevărat că lava se exprimă prin vulcani și eroismul se încarnează în înșii exemplari ai omenirii, dar nu e mai puțin adevărat că duhul eroic poate ajunge bun comun al unei generații sau al unui popor întreg” și aceasta întrucât „comunicarea cu neamul este măduva de foc a eroismului”.

Mai presus de toate, eu am gândit *Sacrificiul* ca un roman religios, în care este transfigurată epic și simbolic marea și sfânta taină a jertfei. Este jertfa care zidește. De aceea am pus numele *Sacrificiul* ca titlu al romanului meu.

Pentru noi toți, modelul sublim al jertfei care zidește este Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu. Jertfa Sa pe cruce este unică și mântuitoare. Ea înscrie un moment decisiv în istoria mântuirii neamului românesc. Jertfa euharistică este centrul cultului liturgic ortodox. Este esența cultului liturgic.

Vă propun, stimați și iubiți colegi și prieteni prezenți la această ceremonie, să ne amintim împreună de Epistola Sfântului Apostol Pavel către Efeseni, unde găsim următoarele cuvinte: „Hristos ne-a iubit pe noi, și pentru noi I S-a dat pe sine lui Dumnezeu prin os și jertfă întru miros de bună mireasmă” (Efeseni 5,2).

Vă rog, de asemenea, să țineți cont de faptul că eu m-am născut în Argeș, în familia unui preot și învățător de țară, nu departe de locul sacru unde a fost înălțată biserica domnitorului Neagoe Basarab al Țării Românești și a Meșterului Manole, o capodoperă arhitectonică de valoare universală, întru chipare sublimă în marmură a jertfei care zidește și a valorilor spirituale ale neamului românesc hristofor.

Mă bucură mult faptul că romanul meu a provocat și întreține puternice adevărate suferințe din partea publicului, dar mai ales a lectorilor din Bihor și Oradea, locul unde se desfășoară o bună parte din acțiunea sa.

Distinșilor mei colegi de la Universitatea Oradea le mulțumesc în mod special pentru marea bucurie pe care mi-o dauiesc acum acordându-mi titlul de doctor *honoris causa*.

Doresc din toată inima ca prin cărțile aflate acum pe masa mea de lucru ca și prin acțiunile în care mă implic să fiu demn de aprecierile, dar mai ales de dragostea Domniilor Voastre.

Să trăiți!

* Cuvântare de răspuns rostită de romancierul și istoricul literar Mihail Diaconescu la 30 mai 1996 la reuniunea solemnă din sala Teatrului de Stat din Oradea, cu ocazia primirii titlului de doctor *honoris causa*

Solidaritatea este, într-adevăr, o mare sursă de putere, de rezistență în timpuri rele și de împlinire a unor nobile țeluri naționale și morale.

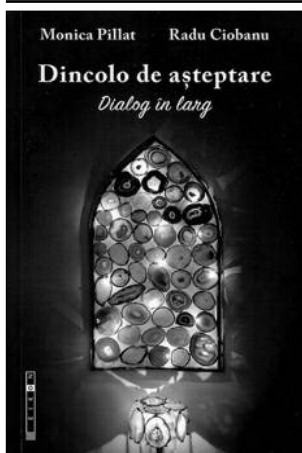
Solidaritatea susține forța coezivă și sentimentele de fraternitate ale oamenilor puși în situații grele. Ea implică, mai ales ceva din dimensiunea spirituală a existenței umane.

Horia Bădescu

Aici două spirite de rafinată cultură, doi scriitori de acută sensibilitate propun o fascinantă călătorie la bordul unei corăbii imaginare spre tărâmurile fabuloase ale așteptării...

litere

O carte rară

O carte rară, alcătuită cu rafinamentul inteligenței și căldura inimii, ne oferă Monica Pillat și Radu Ciobanu, doi scriitori de o remarcabilă calitate și discreție. O carte pe care o singularizează tema în jurul căreia se alcătuiește și zonele de iradiere ale acesteia, profunzimea și subtilitatea reflecției și, deopotrivă, insolitul acestei partituri la două mâini, în care aparența se substituie realității construcției. Ceea ce pare o lungă și dublă introspecție făcută în pacea vecinătății imediate, „la gura sobei” dacă-mi este îngăduită această arhaică și cândva uzuală formulare, este în fapt un abil construit dialog epistolar, pe care „însăilarea” secvențelor, modul în care interlocutorii revin și se regăsesc de fiecare dată nu-l deconspiră ca atare nicio clipă.

Contextul însuși în care a fost scrisă cartea nu este dintre cele obișnuite, căci dacă volumele de interviuri, de glosări pe varii subiecte nu lipsesc, nu se întâmplă prea ades ca două condeie majore să se asocieze într-o asemenea întreprindere. Aici două spirite de rafinată cultură, doi scriitori de acută sensibilitate propun o fascinantă călătorie la bordul unei corăbii imaginare spre tărâmurile fabuloase ale așteptării și mai ales ale ținuturilor, prea puțin cunoscute, de dincolo de ea. Ale așteptării existențiale, ontologice,

artistice, ale infinitelor nuanțe, contexte și drumuri în care se validează și pe care le deschide.

Dincolo de așteptare - Dialog în larg (Ed. Eikon, 2016) este o „lecție de anatomie” dar și o anamneză a unei trăiri omenești care, chiar dacă face parte din viața fiecăruia, rareori este supusă unui examen atât de amănunțit. Amândouă realizate, cu instrumentele de finețe ale autorilor, asupra propriilor biografii existențiale și artistice și tocmai de aceea mai emoționante, mai atașante și mai credibile. Sunt analize, interpretări care, chiar și atunci când utilizează argumentele culturii înalte, -interogându-i și interogându-se asupra lui Hamlet, Ulise, Don Qujote, Isus, Pilat ori Robinson, invocându-i pe Blaga, Baudelaire, Rimbaud, Kundera, Butor sau Drumul spre Emaus - rămân la ceea ce aș numi nivelul „bun” al umanității, al judecății care se reclamă nu de la filosofare, ci de la înțelepciune.

Am citit *Dincolo de așteptare* ca participant ad-hoc la această aventură insolită, regăsindu-mă pe tărâmurile știute, abordate din perspective afine în propria creație, în romanul „Zborul găștei sălbatică” dar și în poezie. Mi-a sunat cunoscut și apropiat ceea ce spune Radu Ciobanu despre voluptatea așteptării și despre regretul „că așteptarea s-a sfârșit”, asocierea jindului arghezian ca poate cel mai exact mod în care „am putea numi ciudata și neprevăzută încercare de a prelungi așteptarea pentru a nu pierde voluptatea pe care o tănuiește”. Am fost de acord cu el că „eu nu compun, ci...sunt compus”, ori cu acele „întâlniri de gând”, cum le numește, și pe care eu însumi le trăiam în

timpul lecturii. I-am dat dreptate doamnei Monica Pillat că „orice pierdere în lumea văzutei poate fi urmat de un câștig de natură nevăzută” și am trăit, ca și Domnia Sa, tăcerile tatălui întors din pușcăriile comuniste. Am citit cu surprindere dar și cu satisfacție și bucurie ceea ce spune despre „pre-existența unor adevăruri care își așteaptă ora intrării în lume”, aserțiune vecină cu virtualitatea și posibilele verbului despre care glosam în „Poezie și sacru” sau cu acel splendid vers al lui Valeriu Anania „cuvintele din veac rătăcitoare/ stau gata de-ntrupare.”

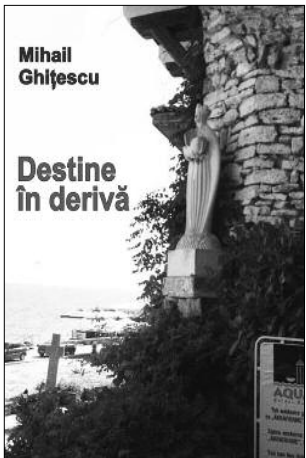
Și cum să nu-l citesc cu emoție pe Radu Ciobanu afirmând „Dar și veghea ține de ceea ce aș numi „sindromul așteptării” și poate fi o veghe preventivă, cum e cea despre care tocmai am vorbit și o alta productivă, creatoare” și să nu-mi vină-n minte Silogismele drumului: „Veghea e așteptarea unui lucru demult bănuț”.

Da, „Rostul vieții stă în așteptare”, cum spune el și poate că într-adevăr parafraza pascaliană pe care i-o adaugă Monica Pillat are partea ei de adevăr: „nu mai aștepta dacă nu ai fi cu mine”.

Da, „a porni o carte e o aventură asemenea unei călătorii prezumate dar imprevizibile”. Dar această aventură numită *Dincolo de așteptare*, această călătorie inițiată în universul nesfârșit al interiorității omenești, consumată cu atâta fervoare intelectuală și har scriitoricesc, mă face și pe mine, cititorul „să mă simt mai proaspăt, mai înțelept și din nou interesat de ce mă așteaptă dincolo de așteptare”.

Mihail Ghițescu are o istorie personală despre care au scris discret faptele sale. Cercetându-le, observăm că ele pulsează de noblețe, modestie, frumusețe, arătând secvențial lumea românească, așa cum era ea în perioada interbelică, apoi în era comunistă și, bineînțeles, în perioada post-decembristă”.

Un martor al unu secol controversat

Mihail GHIȚESCU, “Destine în derivă”, Editura “Zodia Fecioarei”, Pitești, 2015

Scriitorul Mihail Ghițescu este o personalitate deosebită a municipiului Pitești și unul dintre cei mai vârstnici și îndrăgiți creatori argeșeni.

Împreună cu Marin Ioniță, reprezintă ceea ce au putut oferi aceste meleaguri mai demn de admirat și de urmat: o viață îndelungată, trăită în cumpătare, cu înțelepciune și răbdare, dedicată pe de-a-ntregul artei.

N-am avut prilejul să-l cunosc personal, în anii lui de tinerețe și maturitate creatoare, pe acest om harnic și onest – ci în mod indirect, prin intermediul soției sale, talentata poetă Ludmila Ghițescu, bună prietenă cu Virgil Carianopol, în anturajul căruia mă aflam și eu pe vremuri. Dar dragostea și respectul cu care ne vorbea despre el această devotată a muzelor, m-au ajutat să-l intuiesc moral, să-l respect ca om și soț, ca truditore dedicat culturii.

Tocmai într-un târziu, când eu însumi mă îndreptam, fără voie, spre bătrânețe, l-am întâlnit pe acest bărbat drept, vioi, cu priviri luminoase și cu vorbe domoale, uimindu-mă tocmai cu logica prin care își susținea anumite idei artistice, ori prezenta un confrate scriitor, cu prilejul lansării unei noi cărți.

Iată că, de curând, talentata profesoară, poetă și editoare, Mona Vâlceanu mi-a oferit romanul “Destine în derivă,” publicat de Mihail Ghițescu la editura “Zodia Fecioarei” – o unitate culturală harnică și generoasă, promovând poeți și prozatori cu har și talent estetic, din zona argeșeană.

Cartea are peste 300 de pagini și, în *Epilog*, autorul notează: “În poveste, sunt inserate multe personaje, unele cu apariții episodice și fără importanță, altele cu scopuri și rostiri edificatoare, asamblate în firul logic al narațiunii, care tinde să marcheze fapte posibile de viață într-un regim totalitar. Cititorul care va reuși din curiozitate să parcurgă rândurile acestei cărți, pentru a nu rămâne nedumeriți cu privire la soarta unora dintre eroi, am gândit ca în acest scurt apendice să aduc unele clarificări”(p. 308).

Iar în cuvântul înainte, intitulat “O viață dedicată culturii,” profesorul-doctor, din Domnești, George Baciu, redactorul-șef al prestigioasei și îndrăgitei reviste “Pietrele Doamnei”, notează:

“Deși va avea în curând 95 de ani, profesorul Mihail Ghițescu are o robustețe de invidiat. Participă la multe întâlniri culturale săvârșite în Pitești sau Curtea de Argeș, orașul nașterii sale. E la curent cu toate întâmplările de suflet ale prezentului, pe care le trăiește intens, mirându-și inima la fiecare acțiune menită a promova și păstra autenticul valorilor românești.

„Pitorescul reprezintă o șovăire a originalității”

(urmărire din p. 3)

geniul poetic, deloc nu cred așa. Se poate că băutura ori viciul (Baudelaire, Verlaine) să nu corupă talentul, dar sunt și cazuri (cum a fost al lui Nichita) când succesul și laudele n-au fost spre zidire (cum se spune în limbaj călugăresc). Poet total și poet național devii de la sine, nu luând tu singur o hotărâre în acest sens și apucându-te să compui texte pe placul presei guvernamentale” (N. Steinhardt).

■ În răstimpuri rare, are curajul propriului său vis. În rest, nici măcar curajul conștiinței sale realiste.

■ Tot ce pare rațional devine abscons, dacă e scrutat cu atenție. Din civilitate, rațiunea se dă la o parte din fața ochiului nostru intuitiv.

■ Marilyn Monroe a avut un IQ cu trei puncte mai mare decât Albert Einstein.

■ Actrița Cécile Sorel a părăsit scena la o vîrstă înaintată. Retrasă din teatru, ea a primit într-o bună zi vizita lui Jean Cocteau căruia i-a arătat un portret al său, pictat în ulei. –Iată, a zis ea, cum arătam în tinerețe! –Vai, doamnă, nimeni nu va întrece vreodată arta acestor pictori din timpul Renașterii!”

Mihail Ghițescu are o istorie personală despre care au scris discret faptele sale. Cercetându-le, observăm că ele pulsează de noblețe, modestie, frumusețe, arătând secvențial lumea românească, așa cum era ea în perioada interbelică, apoi în era comunistă și, bineînțeles, în perioada postdecembristă” (p.5).

Sunt două aripi de lumină, între care foșnește și se încheagă viața unui fidel martor al unui secol controversat, însoțită de numeroase personaje contradictorii, pe care naratorul le-a cunoscut de-a lungul acestui timp îndelungat.

Prozatorul Mihail Ghițescu pare un caz rar, deoarece el scrie despre ceea ce a cunoscut în mod direct, a trăit și a interpretat, despre evenimentele și oamenii acestui secol, cu talent, înțelegere și obiectivitate, prezentându-se ca un izvor de învățăminte și percepțe religioase.

Întâlnim largi cărări de lumină, intersectate de dungi întunecate; episoadele se unesc prin fire subțiri, se încheagă într-o povestire cursivă și convingătoare. Putem asemăna această carte cu „Întunecare,” de Cezar Petrescu, ori cu “Frații Jderi” de Mihail Sadoveanu sau cu trilogia “Neamul Comăneștenilor”, de Duiliu Zamfirescu – și totuși pare mai altfel decât operele amintite, prin specificul ei local.

Mihail Ghițescu urmărește destinele diferite a două personaje cheie, generatoare ale faptelor celorlalți: inginerul silvic Grigore Izbășescu și activistul de partid Stan Tudor, dar portretele și acțiunile lor specifice se conturează abia în urma celui de Al Doilea Război Mondial, care schimbă orânduirea socială și destinele oamenilor – ei devenind doar niște produse finale al acestuia.

Stan Tudor este personajul răului, transfigurat politic în bine – un fals bine – fiindcă el luptă în virtutea unei ideologii însușite sumar, scopul fiind persecutarea, exproprierea și distrugerea protipendadei economice și culturale a țării, a clasei de sus, deținătoarea unei educații alese și a unei averi tradiționale.

Surpriza este că acești *dușmani* sunt aleși din rândurile unor intelectuale de spiță veche: moșiereasa Sorina Dulcan, văduva ofițerului Mircea Dulcan, împușcat de un ofițer rus, după încheierea războiului, deci când eram aliați, cu prilejul unei petreceri la Centrul Militar – și profesoara Loredana Deleanu, văduva ofițerului Mihnea Deleanu, căzut pe frontul de răsărit. Alături de aceste două victime principale, se mai află și alți persecutați: medici, ingineri, negustori, mici fabricanți.

Stan Tudor o expropriază, în miezul nopții, cu un *grup de tovarăși*, pe tânăra moșiereasă văduvă, Sorina Dulcan, îi stabilește un domiciliu forțat la Pitești, iar într-o noapte intră peste ea și o violează într-un mod brutal. În urma acestui

act de-o mare sălbăticie, considerat ca un episod al luptei de clasă, ea rămâne gravidă și o naște pe Alexandra, pe care, datorită persecuției la care este supusă, o dă pentru înfiere și creșterea prietenie sale profesoară și scriitoare, Loredana Deleanu, convenind să nu-i destăinuie fetei cine este adevărata sa mama, care o crește pe Alexandra ca o adevărată mama.

Într-o altă suită de capitole, călătorim apoi pe firul evoluției inginerului silvic Grigore Izășescu-Grig – personaj pozitiv, șef de promoție, care o cunoaște la mare pe Alexandra, aflată deja în ultimul an la Filologie, de care se îndrăgostește; o reîntâlnește la Brașov, unde este repartizat în producție, o cere în căsătorie – iar cununia are loc la schit, sub protecția stăreței Mirona, adică Sorina Deleanu, mama naturală a Alexandrei, care se retrăsese mai demult la mănăstire, iar acum îi dezvăluie, în mod solemn, că ea a născut-o și a vegheat-o cu ajutorul prietenii sale, profesoara-poetă Loredana Deleanu. Apoi, împreună cu fratele ei, profesorul de filosofie Gabriel Frăsineanu (nume inițial provenind de la moșia Frăsinești), care, după evenimentele din 1989, s-a reîntors din Portugalia, hotărăsc să le doneze celor doi tineri moșia pe care o recuperaseră în noua orânduire.

Un roman scris cu multă înțelegere, selectând adevărurile reprezentative, înfățișându-ne elementele semnificative, desprinzând concluzii morale și religioase, în lumina unei înțelepciuni extrasă din învățămintele vieții, de un martor fidel al unui secol controversat.

O pendulare maiestuoasă între mai multe orânduiri social; destine frânte sau împlinite, depinzând de locul pe care personajele l-au ocupat în curgerea fluviului istoriei și de rosturile lor sociale; suflete nobile și creștine, în antiteză cu oameni egoiști și profitori; o viziune cinematografică a faptelor unor ingineri, medici, profesori, reunite într-o solidaritate umană exemplară de clasă persecutată.

Martor acestui secol controversat, selectând faptele prin filtrul propriei sale existențe, scriitorul piteștean Mihail Ghițescu ne prezintă personajele și evenimentele, așa cum le-a cunoscut, nu prin sîta istoriei modificate, nici între controversele ideologice, ci cum s-au orânduit ele în trupurile și sufletele celor care le-au trăit, pasionant și derutant, în încercarea de supraviețuire în care un model de curaj și demnitate este însuși autorul.

La cei 95 de ani ai săi, îi urez prozatorului Mihail Ghițescu multă forță de creație, seninătate, înțelepciune și credință, așa cum s-a dovedit a fi ca artist model și în acest roman!

■ A. E.: „Lectura mă contaminează. În ce fel? Dacă citesc un text de bună calitate, mă simt mai satisfăcut de rîndurile ce mi se par izbutite ale propriului meu scris. Dacă citesc un text care mă decepționează, devin circumspect față de ceea ce m-am învrednicit a scrie eu însumi. Mă tem să nu fi făcut gafe similare autorului mediocru în cauză. Spre a-mi risipi reaua dispoziție, sunt înclinat a amîna pentru altă zi revizuirea manuscrisului meu”.

■ „Cină la Gide. Scrierile unor tineri autori care îl întrebă dacă trebuie să continue. Gide răspunde: «Cum? Vă puteți abține să scrieți și mai ezitați?»” (Camus).

■ Cuvîntul latin *speculatio* derivă din *speculum* (ogîndă), traducînd însă, în realitate, cuvîntul grecesc *theoria*, în care particula *the* posedă o rezonanță aparte, orientîndu-ne către *theos* (zeu).

■ De la o vreme te limitezi nu cu durere, ci cu o anume duiosie ca și cum ai accepta îmbrățișarea Lumii.

■ „M-am întilnit acum ceva timp cu profesorul meu de istorie din liceu, care-și exprima dezamăgirea față de preocupările generației de azi. L-am întrebat: «Domnule profesor, noi eram mai buni? Eram altfel?».

Profesorul se gîndește o clipă privind peste mine, apoi mă fixează și-mi spune: «Cînd vă adresam o întrebare, voi răspundeți că nu știți răspunsul. Cînd le adresez o întrebare tinerilor din generația de azi, îmi răspund: «Îmi pare rău, dar nu înțeleg întrebarea!»» (Alex Gheorghe, în *Dilema*, 2016).

■ Therizinosaurus era dinozaurul cu cele mai lungi gheare. Ele puteau atinge chiar și un metru.

■ „Teatrul arhetip trebuie să fie nu acțiune, ci recitare. Înțeleg prin asta o recitare neutră, egală, fără «adevăr». De fapt grecii făceau să se întîmple totul în afara scenei, și faptele deveneau cuvînt pe buzele vestitorului. Tot ceea ce se întîmplă pe scenă nu este teatru, ci histrionism. Vezi absența punerii în scenă în timpurile de glorie (greci și Shakespeare). De aceea nu-ți place recitarea realistă, de aceea didascalile (descrierea acțiunii scenice) și s-au părut întotdeauna absurde. Îți place punerea în scenă: e pictură, spectacol, nu teatru. Este trecerea la cinematograful, care povestește, nu dialectizează” (Cesare Pavese).

■ Visul: o neîmplinire radioasă.

■ Memoria e un palimpsest, amintirea e un text *ne varietur*.

UN SPECTACOL AL EULUI

Încântătoare prin rețeaua de imagini și reflecții autobiografice, venind dinspre un paradis rămas mult în urmă și pe care subiectivitatea îl încorporează de acum propriei naturi, versurile din recentul volum semnat de Nicolae Dan Frunteletă (*Târziu, ploierul*, București, Editura Semne, 2016; ilustrații de Alina Roșca) ne oferă un tip de lirism discret-evocator, un amestec misterios de reverii și interogații grave, experiențe lirice ale unui eu dornic să se confeseze și să subsumeze trăiri. Deprins cu însingurările care îl încearcă tot mai des de-acum prin locuri străine, în Colentina, „lângă pod, la Zahana Bran”, departe de cerul fabuloasei Bălăcița, de pe lângă „apa subțire a Dăsnățuiului”, autorul ni se oferă în ipostaza unui stilhuitor stilat, nostalgic, ceremonios și hâtru, alteori de-a dreptul adorabil prin accentele înduioșătoare, meditative și melancolice, dar și ștregărești și suave, de care uzează în poemele reunite în cele trei cicluri de bază ale volumului de față (*I. Maica Prigoria; II. Cu poșta greierilor; III. Vis cu Jorge Luis*). Văzută din perspectiva lăuntricului maturizat, se pare că această formă de „Întoarcere la Mica Valahie” preia atributele unui cânt mântuitor, viu și pur, a unei comunicări cu potecile și cu mirosul fânului, după cum însuși poetul lasă să se înțeleagă în atât de emoționantele rânduri, plasate în fruntea volumului ca un „semn de carte”: „Prin cartea aceasta de poeme târzii, ne mărturisește autorul, *mă întorc la mine acasă, la gustul laptelui matern, la aerul cu miros de pelin, de oman, de iarbă tăiată prima oară de coasa amintirii.*” Privit dintr-o astfel de perspectivă, spațiul recreat de Nicolae Dan Frunteletă ar putea căpăta aspectul unui tărâm de lume mitică, desigur la o scară cu mult mai redusă decât cel construit de Marin Sorescu în *La Lileci*, de care am putea să îl apropiem însă prin echilibrul de esență plastică și experiență sufletească: „Azi a fost octombrie, soarele / mușca din câmpia uscată / ca o țărâncă bătrână, ca o mamă / obosită de muncă și de dor / am ieșit iar pe câmp, spre oprisoarele / unde sângerau struguri negri și dulci / m-am pierdut în această nebulie / a toamnei nașterii mele de demult / nu mai am cui zice mamă, tată nici atât / drumul orfan plânge după mersul meu / la capătul dinspre Dunăre, dinspre apus / mă așteaptă, tot singur, tot trist / Dumnezeu” (*Octombrie*). Citit la întâmplare, în primul ciclu al volumului dăm peste poemul *Golul Drincii*, un discurs liric cu frăgezimi tinerești, în care acuitatea trăirii este dată de o fervoare a contopirii cu cosmosul („Du-mă, Doamne, iar în Golul Drincii / s-aud toamna scârțâind încet / ca un car de greieri, ca o boală / care are leac un cabernet / gros și negru, sânge de bărbat, / dulce și amar ca viața toată...”), nota de vitalism dinamic, de expresie a vieții fiind pusă în legătură cu viața trăită după cum, la polul opus, cu rezonanțe de recviem, dureros de directă și de mare inspirație, amestec de

pietate și puritate franciscană, *Balada tăcerii* este dominată de un sentiment foarte adânc al morții și al trecerii timpului: „Ea nu mai vorbea cu mine / abia mai respiră, abia mai privește spre lumină / iarba bunicii, iarba părinților, a plecaților / din aceeași grădină / Ei nu mai vorbesc, doar se uită / printre frunzele galbene, printre mere căzute / nu mai știu urma dinților mei / nebunele copilării pierdute / M-am trezit pe-o câmpie străină / nu mai aveam miros, nici culoare / Doamne, tu erai plecat din sat / când m-am clătinat pe picioare / și-am căutat cuvinte vechi, n-am găsit / decât teamă și întristare / era asfințit, eram în asfințit / simțeam amintirea lor cum mă doare / Buna mea, părinții mei / iarbă cu miros de tei.” Incursiunile prin asemenea spații ale existenței, cu rememorarea unor prezențe tutelare, consemnează tensiuni, dureri și doruri. Citită din aceeași perspectivă, poezia *Ploierul* iradiază, în spirit asociativ, stări identice de tânguire și durere: „Eu plâng ori mi se pare / când plouă peste amintirile noastre / când treambură luna ca un cântec / al fratelui meu armănesc / când am sentimentul aă am pierdut, / definitive, războiul cu mine...”

Pe de altă parte, susținute de o tonalitate specială, tehnica clarității și criteriul plastic seducător din poeme ca *În marginea toamnei*, *Mica Valahie* sau *Zi bună* se contopesc într-un registru confesiv similar senzațiilor esențiale sugerate de Zaharia Stancu în poeziile din *Iarba fiarelor*, după cum atracția spre vigoarea telurică, viziunile luminate de percepțiile proaspete ale spațiului natal, plăcerea insistent exprimată de a coborî și de a se odihni printre ierburile din „câmpia care simte Dunărea” sau de a lenevi acolo, în casa părinților, „în camera dinspre sud”, cu imaginea mamei tot mai departe, au ceva din tonalitatea poemelor ardeleanului Mircea Micu, în evocările de acest gen, rostite spre toamna vieții, locurile natale căpătând și emanând în ambele cazuri o frumusețe unică, o nouă muzică sufletească, semn al unei reveniri la simplitatea rustică, al contopirii cu geologia satului natal, un cântec al iubirii de părinți, cu imaginile amintirii acestora, pline de fervori și forme duioase de trăire. Un suflet nostalgic, ajungând la stări libere de destăinuiri, amar împăcat cu suferința neamului său, Nicolae Dan Frunteletă ni se dezvăluie și în *Gura de aer* („Dimineața aceea de toamnă / când am tras prima oară-n plămâni / mirosul otavei natale / când mi-a rămas, ca o amprentă secretă, / codul câmpiei, Mica Valahie, obosită de istorie și de cerul / pe care-noată stelele getice...”) sau, printre atâtea altele, în *Zi bună* („Azi mi-a fost bine, am respirat / într-un izlaz cu pelin viu / m-am dezbrăcat de iarnă, m-a plouat / cald, un fulger mi-a numărat / coastele și rânile, m-a lins / precum câinele copilăriei mele, Jar...”), ambele la fel de dimensionate emoțional, cu disperări și iluzii, precum sugestiile pe care le regăsim și în poezia *Mica Valahie* („Doarme

toamna pe umărul tău / ca o pasăre fumurie / singură și cântătoare / doarme toamna pe umărul tău / Mică Valahie”). Citind *Balada nopții* și *În marginea nopții*, regăsim, contopite în ecuația atât de personală a poeziei lui Nicolae Dan Frunteletă, cele două mari motive lirice, motivul iubirii eterne și motivul timpului fugar, poetul apărând în ipostaza unei sensibilități guvernate de un modernism moderat, fixat cu o cucernică și evlavioasă aplecare și simplitate spre aceleași locuri și peisaje ce echivalează cu un anume mod de reproiecție în fabulosul intim. Alteori, atras de jocul existenței, în imagini precum cele din *Balada istoriei*, *Balada umbrei*, *Plantă civilă*, *Cântec într-un depozit de muniții* sau din poezia *La comanda dreptei*, eul se refugiază în zonele sufletești mai ascunse, dincolo de pragul cuvintelor, unde aspirația lirică se suprapune cu vibrația unui lăuntric stăpânit de alte secrete neliniști. Extensia imaginarului cunoaște aici proporțiile unor cânturi, tonul devenind dintr-odată interogativ, grav: „În țara asta nici nu poți să mergi / cum pășești, calci pe sfinți, pe martiri, pe părinți / calci pe trădări grozave și pe izbânzi de-o zi / simți până-n oase cum vin / din miazănoapte i din miazăzi / tu, fiul meu nenăscut, nu te speria / fără legi, fără timp, doar poveste, durere și umbră e țara ta” (*Balada umbrei*). În același registru, cu metafore pline de ardență, capabile a sugera tensiunile condiției care le provoacă, *Balada morții* sună ca o rugă, amplă ca rostire și dimensionată emoțional de amăgirile cu care se identifică poetul în adâncul său („Noaptea, ca un liliac uriaș / poemul meu se trezește și umblă / pe spinarea Patriei, peste toate mormintele / celor duși în uitare”). Stări dominate de un suflu proaspăt de întinerire sunt vizibile în poemele *Liru-lai* („Alu liru lai / cel bolnav de Rai / cel bolnav de când / a fost viu, flămând / nu liru-la / pune-mi o basma”), *Vânt țigan* („Andale, andante le / vin țiganii pe-nserat / și se-aud căruțele / dinspre Dunăre-n Banat...”) și *Blestem în of*, mici bijuterii compoziționale, unde vitalitatea extraordinară și mobilitatea discursului le este imprimată de prezența expresiilor din vorbirea populară și de îmbinările libere de cuvinte preluate din limbajul cotidian cunoscut jocularilor de copii. În fine, să mai reținem *Fetele din câmpie*, ale cărei imagini însoțite m-au transpus imediat cu gândul spre locurile însoțite ale frumoasei Uruma a lui Zaharia Stancu, cât și poemele *Cântec de hoț tânăr*, *Cavalerul umbrei* și *Ca de obiceai*, ultimele două în pur stil nichitostănescian.

Autor al unei admirabile poezii, Nicolae Dan Frunteletă ni se înfățișează ca un sentimental bogat și fremătător, sincer și incredibil de sentimental, cu un remarcabil simț al formei și al elementului plastic, deopotrivă.

MARIN IANCU

..Nicolae Dan Frunteletă ni se înfățișează ca un sentimental bogat și fremătător, sincer și incredibil de sentimental, cu un remarcabil simț al formei și al elementului plastic, deopotrivă.

Nicolae Dan Frunteletă

CONCURSUL DE DEBUT al Editurii CARTEA ROMÂNEASCĂ - PARALELA 45 pe 2017

CARTEA ROMÂNEASCĂ- PARALELA 45 îi invită pe cei interesați să participe la Concursul de Debut în Poezie, Proză, Critică și istorie literară și Eseu literar pe anul 2017.

Premiul constă în publicarea volumului câștigător/ volumelor câștigătoare la CARTEA ROMÂNEASCĂ - PARALELA 45

Concursul se adresează tuturor autorilor care au împlinit 18 ani dar care nu depășesc vârsta de 35 de ani la data expedierii manuscriselor și care nu au debutat în volum individual până la această dată.

Manuscrisele vor fi culese în word, A4, font Times New Roman, mărime 11.

Manuscrisele se vor trimite la adresa: Editura Paralela 45, Strada Frații Golești 130, cod 110.174, Pitești, cu mențiunea Pentru concursul de debut CARTEA ROMÂNEASCĂ- PARALELA 45, până la data de vineri, 15 septembrie 2017, data poștei/curierului.

Plicul mare, format A4, lipit, va avea în locul numelui expeditorului un motto ales de acesta și va conține:

1. manuscrisul – varianta printată
2. manuscrisul pe suport electronic (CD)
3. un plic mic, format A5, lipit, pe care se va înscrie vizibil motto-ul expeditorului, iar în interior se va regăsi înscris pe o foaie de hârtie motto-ul, alături de numele autorului și de

datele de contact ale acestuia (adresa de domiciliu, adresa de mail, număr de telefon), precum și o fotografie color și un cv literar (date bio-bibliografice) în care se vor menționa studiile, anul debutului în reviste, site-uri, blog-uri, publicațiile print și electronice în care au apărut textele autorului, premiile literare obținute.

Lansarea volumelor premiate va avea loc cu ocazia Tîrgului Internațional de Carte GAUDEAMUS ediția 2017.

Componenta Juriului: membri ai Uniunii Scriitorilor din România cu o autoritate critică și literară recunoscută.

Mariana Șenilă-Vasiliu

O istorie subiectivă a artei în imagini (IV)

Arta portretului

Portretul lui Erasmus din Rotterdam. Autor, Hans Holbein cel Tânăr (1497-1545)

Pictură pe lemn. Executat în 1523. Muzeul Luvru, Paris

Pentru înțelegerea completă a unei opere de artă este necesar să se răspundă la patru întrebări: cine este autorul, când anume a fost făcută, pe cine sau ce anume reprezintă și care a fost modalitatea în care a fost executată. Doar astfel își dezvăluie ea secretele, altminteri, așa cum se întâmplă cel mai adesea, totul se rezumă la o inventariere superficială, la „bifarea” vizuală, ceea ce nu aduce nimic în planul cunoașterii.

Este cunoscut sub numele de Holbein fără a se specifica un lucru important, că provenea dintr-o familie care număra doi Holbein, tatăl și fiul, cu preocupări artistice al cărui început l-a făcut Hans Holbein, zis „cel Bătrân”. Pictor cu oarecare prețuire în epocă pentru pictura sa religioasă, acesta a fost eclipsat de forța artistică ieșită din comun a fiului său, pe care îl chema tot Hans Holbein, dar căruia, pentru a evita încurcăturile de nume, i s-a spus „cel Tânăr”. Faptul atrage atenția asupra unui fenomen unic, specific țărilor nordice, în secolele XV, XVI: existența unor dinastii de pictori la care talentul și meșteșugul par să fi fost ereditare, fenomen dispărut după Renaștere. Când se rostește numele de Bruegel, de exemplu, musai să fie specificat care anume din ei: Pieter Bruegel cel Bătrân, Pieter Bruegel cel Tânăr sau Jan Bruegel, zis „de catifea”? Identice s-au petrecut lucrurile în cazul pictorilor din familia Cranach, care număra nu mai puțin de opt descendenți cu varii preocupări artistice. Transmisia genetică a talentului, în țările nordice, cu două excepții - Margueritta van Eyck, sora fraților Jan și Huber van Eyck, și al Justinei van Dyck, fiica pictorului Antonis van Dyck - transmisia s-a făcut pe linie masculină. În schimb în Sud, în mod special în Italia, linia artistică a fost continuată de femei. Așa este cazul Artemisiei Lomi Gentileschi, al Mariettei Robusti Tintoretto sau al pictoriței Lavinia Fontana.

Holbein a fost un portretist de primă clasă, poate chiar cel mai bun dintre toți, mai cu seamă când nu picta la comandă.

ai epocii din prima perioadă a secolului al XVI-lea. Este cunoscut în mod special pentru portretele de gală ale regelui Henry al VIII-lea, deși adevăratele lui calități s-au evidențiat în portretele în pictură și în desen (!) realizate unor persoane mai mici în rang, prieteni, cunoscuți, negustori, curteni în anturajul cărora s-a mișcat în perioada petrecută în Anglia, cea mai fertilă sub aspect artistic, dar și financiar. A ajuns portretist de curte relativ târziu, abia după decapitarea protectorului său, cancelarul și filosoful umanist Thomas Morus (n. 1478), în 1535. Cu toată fama portretelor regale, în mărime naturală, bătoase și rigide ca niște manechine, în care Henry al VIII-lea este înfățișat arogant, îmbrăcat în straie fastuoase, cu acea călcătură largă, semn al unei firi dominante și indiferente față de cei din jur, cu figura lui puhavă, din care plimbă o privire plictisită și răutăcioasă asupra anturajului, cu buzele subțiri și strânse, dovadă a unui caracter ambițios, nu acelea îl exprimă pe Holbein în ce are el mai autentic și mai bun în materie de pictură. Adevăratele lui calități ies în evidență în portrete precum cel al lui Thomas Morus, al lui Erasmus din Rotterdam, în portretul soției sale cu cei doi copii, în portretul colectiv al familiei umanistului englez, prietenul și protectorul său Thomas Morus. Decorativismului ce domină portretele de gală ale lui Henry al VIII-lea i-a luat locul o pictură sensibilă, plină de empatie, lipsită de artificii, liberă de constrângerile la care rangul celui portretizat, regele, îl obliga. Ce înseamnă să pictezi la comandă se poate vedea în portretul flatant al ducese Anne de Cleves, candidată la mâna regelui. La vederea „originalului”, Henry al VIII-lea a avut o reacție de respingere totală, obligând-o pe prințesă, greoaie în trăsături, cu totul altele decât cum le „îmbunătățise” Holbein, să se înapoieze în Germania. Niciodată, fie cât de meșteșugit pictat, fie cât de desăvârșită tehnica picturală, nu pot și nu vor putea salva un portret sau o operă de artă de la uscăciune fără implicarea sufletească a artistului. Și asta, nu știu cum se face, dar se simte de îndată.

chip al tatălui lui Thomas Morus, desen de o modernitate, de o expresivitate și de o libertate uluitoare? Sau portretul lui Williams Warham, arhiepiscop de Canterbury? În rândul celor mai izbutite portrete, „Ambasadorii” constituie o enigmă. Pentru ce și în care scop Holbein a introdus în tablou strania anamorfoză a unui craniu? Doar ideea de a face demonstrația neobișnutei sale abilități de a reda un craniu deformat/în anamorfoză, construit perspectivice, nu satisface, răspunsul la întrebare, fiind doar pe jumătate valabil. Atrăși de felul în care i-a pictat pe Jean Ditenville și Georges de Selve, ambasadori ai lui Francois I la curtea Angliei, vizitatorii, în majoritatea lor nici măcar nu bagă în seamă prezența craniului, perceptibil în adevărata sa dimensiune și formă doar privit în unghi din partea dreaptă. Abia la ieșirea din sala unde este expus tabloul, întorcând capul, bizarul craniu devine evident. Cheia enigmaticului dublu portret al ambasadorilor francezi nu a fost descifrată în totalitate nici până acum, se presupune doar că ar fi vorba despre o reprezentare vizuală a aceluși „Memento mori”/Amintește-ți că ești muritor. Moartea prematură a celor doi ambasadori - Jean de Ditenville a murit la 41 de ani, iar Georges de Salve la nici 33 de ani - pare a sugera ideea unei premoniții, intenționate sau nu. Simțul excepțional de observație caracteristic geniilor artistice îi fac pe unii din ei să vadă dincolo de aparențele modelului. A fost și cazul fiicei hangului Ravoux, în al cărui han și-a petrecut Van Gogh ultimul răgaz de viață, căreia pictorul i-a făcut portretul. Adolescenței nu i-a plăcut felul în care apărea îmbătrânită. „Dar cu timpul am început să semăn din ce în ce mai mult cu el”, a declarat modelul la senectute.

Holbein a fost un portretist de primă clasă, poate chiar cel mai bun dintre toți, mai cu seamă când nu picta la comandă. Repetiția până la saturație a tablourilor ce-l reprezentau pe Henry al VIII-lea, de ajunsese să-i cunoască pe dinafară trăsăturile, l-au făcut pe artist să-l trateze cu o răceală obiectivă, fără niciun fel de complezență, redându-l așa cum era, un butoi de grăsime, plin de sine și crud, trușez și trufaș. În cu totul alt mod l-a pictat pe protectorul și prietenul său, filosoful umanist Thomas Morus. Excepționând redarea materiei - catifea, blană, colanul de aur pe care îl poartă -, întreaga atenție a artistului se concentrează pe figura modelului, un chip viril și energic din care doi ochi ageri și inteligenți scrutează lumea cu o privire deschisă și critică. Decorativismului aurit, la care a recurs în portretele de gală ale regelui tocmai pentru a distra atenția de la grotescul personaj, în portretele de suflet, Holbein îi substituie autenticele calități picturale, austeritatea în desen, compoziție și culoare. Masa strălucitoare de fel de fel de brocarturi, fel de fel de țesături cu fir de aur, și puhoiul de bijuterii care se lăfăie pe gâtul de taur și degetele informale ale sinistrului personaj regal, a fost înlocuită de o culoare sobră. În tabloul reprezentându-l pe (Mon)Sieur de la Morette, de exemplu. Diferența de tratare este de-a dreptul șocantă, mai cu seamă că poza este aproape identică cu cea a regelui. Într-atât de autentice sunt portretele realizate de Holbein, încât nici nu este necesar să le cunoaștem biografia pentru a afla care le-a fost destinul, totul se citește pe fețele și în gesturile lor. Era inevitabil ca verticalul și neînfricatul filosof Thomas Morus, ins condus în viață de principii solide

Schiță pentru tabloul familiei lui Thomas Morus

Numele lor spune de la sine descendențele căror pictori sunt. Cu toate acestea, cu excepția istoricului de artă Werner Shade, care a publicat un amplu studiu dedicat familiei de pictori germani Cranach („Cranach, o familie de pictori”/Ed. Verlag der Kunst, Dresda, 1974), după știința mea, nimeni nu s-a ocupat de acest fenomen genético-artistic neobișnuit.

Cel care este numit generic Holbein este de fapt Holbein cel Tânăr. După un început timid în pictura religioasă în care urmărea linia imprimată de tatăl său, s-a desprins spectaculos și radical de aceasta, devenind unul dintre cei mai reprezentativi portrețiști

Atfel stau lucrurile cu portretele pictate de Holbein, nu doar cu pensula, ci și cu inima. Cât de emoționant este portretul soției sale cu copiii! Întreaga amărăciune a soției părăsite ani la rând la Basel în timp ce artistul stătea în Anglia, tristețea care se simte în ochii ei, dar și a copiilor este copleșitoare. Pictura este neasemuit de austeră, aproape monocromă și surdă ca tonalitate. Este evident faptul că pictorul era conștient de drama prin care trecea familia sa abandonată și că niciun artificiu pictural n-avea ce căuta în acest portret de o surprinzătoare simplitate și expresivitate. El empatiza în suferință cu cei portretizați. Tot așa cum empatiza și cu burgmasterul Meyer, un apropiat al său, al cărui copil era bolnav. În „Fecioara burmestruului Meyer”, Holbein a recurs la o neobișnuită rocadă a personajelor: în timp ce pruncul Iisus a fost pictat jos, alături de familia donatorului, copilul bolnav, îmbujorat la față și cu ochii arși de febră a fost plasat în brațele ocrotitoare ale Fecioarei. Desenator împătimit, Holbein a surprins, dincolo de fizionomia modelelor sale, stările sufletești și caracterele celor portretizați. Este zguduitor portretul cardinalului Fisher, decapitat odată cu Thomas Morus. În privirea lui se citește îngrijorarea și fatalismul de parcă ar fi știut dinainte soarta care îl aștepta. Sau chiar era conștient de deznodământ? Dar minunatul

și înalte să-l înfrunte pe Henry al VIII-lea în chestiuni de ordin religios - Morus era un catolic convins și a reacționat ca atare în chestiunea divorțului de Anne Bolleyn, lucru inadmisibil în religia catolică, mai cu seamă că el se baza pe mărturii și dovezi măsluite. Renunțării la principii după care s-a condus întreaga viață, a preferat securea călăului. În iarna lui 1535, nobilul cap al moralistului s-a rostogolit în panerul călăului.

Al treilea personaj implicat în istoria tabloului lui Holbein a fost filosoful umanist olandez Desiderius Erasmus (1469-1536), cel mai bun prieten și admirator al lui Thomas Morus. Într-o scrisoare adresată de Erasmus acestuia la 10 iunie 1508, mărturisea sentimentele care îl animau față de Thomas Morus: „Călătorind zilele trecute din Italia spre Anglia (...) îmi lasam adesea gândul să zboare, fie spre studiile noastre comune, fie spre plăcuta amintire a iubiților și înțelepților mei prieteni pe care aveam să-i revăd. Și, dragă Morus, tu erai printre cei pe care îi zăream cel mai des în fața ochilor. În absența ta, prin minte mi se perindau clipele fericite împreună, care au fost, te încredințez, cele mai binecuvântate din viața mea”. De această neobișnuit de strânsă legătură sufletească și spirituală dintre cei doi mari erudiți avea să profite pictorul. Norocul a luat chipul filosofilor care l-au susținut: al lui Erasmus care l-a recomandat pe Holbein lui Thomas Morus, care în acel moment ocupa înalta funcție de cancelar la curtea lui Henry al VIII-lea, care, la rândul său, l-a făcut cunoscut pe pictor înaltei societăți engleze. Desigur, hotărâtor a fost talentul de portretist al lui Holbein, dar fără acest sprijin consistent, oricât de talentat ar fi fost, ar fi rămas necunoscut.

Talentele oricât de mari, asemeni plantelor fragile, pentru a se înălța au nevoie de un tutore. Spre norocul pictorului, el a avut doi, ambii fermi și de cea mai mare anvergură culturală. Întâlnirea celor trei, Erasmus, Thomas Morus și Holbein a fost unul dintre fericitele momente astrale profitabile pentru cultura și arta europeană.

Hazardul, care în Evul Mediu era reprezentat călare pe o singură roată, a decis intersectarea destinului lui Holbein și Erasmus înainte ca ei să se cunoască personal. Puntea pe care s-au întâlnit a fost celebrul „Elogiu al nebuniei”/„Laus stultitiae”, de care pomenea în scrisoarea către Thomas Morus în iunie 1508 și pe care a tipărit-o în anul următor. În vederea ilustrării ei, tipograful Oswald Molitor a făcut apel la Holbein, mai puțin cunoscut și apreciat în momentul respectiv. Gestul lui Myconius, cum îl numește Erasmus pe Oswald Molitor în corespondența lui, a fost decisiv pentru cariera lui Holbein, năstrușnicele ilustrații la năzbătiosul text scoțându-l din relativul anonim și aducându-i un mare și imediat succes, faimă într-un cuvânt. Cu Erasmus, pictorul s-a întâlnit abia șapte ani mai târziu, în 1516, când filosoful a revenit la Basel în vederea tipăririi operelor sale. Cu toate acestea, întâiul și cel mai vechi portret al lui Erasmus a fost pictat de Holbein abia în 1523.

În absența fotografiilor, în acea epocă era obiceiul ca prietenii să-și trimită portretele pictate sau medalii cu chipurile lor. La primirea unui astfel de portret trimis de Erasmus, care-l înfățișa pe filosoful olandez împreună cu Aegidius - „pentru a putea astfel întotdeauna cu tine, chiar și atunci când moartea ne va distruge”, specifică el -, Morus îi întoarce un răspuns pe măsură: „Nici nu-ți pot spune cât de mândru sunt să cred că prin aceasta ai declarat că nu există un altul de care să fii mai iubit decât mine”. Spiritul prieteniei, considerat de greci deasupra iubirii, reînvie în tot ce avea el mai sublim între cei doi gânditori. Portretul în cauză fusese pictat de Quentin Matsys anterior portretelor lui Holbein. Pe Erasmus l-a pictat și Durer, ba chiar a făcut și o medalie cu

chipul său, însă filosoful s-a arătat nemulțumit sub un aspect minor: „Durer m-a desenat, dar nu asemănător”. Obsesia pentru asemănarea cu modelul este oarecum legitimă ținând cont de calitățile unui portret cerute în vremea respectivă, care era un substitut imagistic al persoanei în absența acesteia. Beleaua cu asemănarea picturii cu modelul s-a extins până la secolul XX. Când Picasso a dat examen pentru intrarea în Academia de Arte spaniolă, printre probele hotărâtoare era și asemănarea cu modelul. Comentând nemulțumirea unei doamne din înalta societate pariziană pentru felul în care fusese portretizată, un scriitor francez remarca faptul că peste timp nimeni nu va mai ști cum arăta modelul, în schimb vor fi apreciate calitățile unei bune picturi.

Muzeele lumii sunt copleșite de puzderie de portrete a tot felul de personaje: nobili, regi și regine, împărați și împărăteșe, dogi, papi, oameni bogăți, faimoși sau obscuri, mai buni, mai răi, mai inteligenți, mai nătângi, mai frumoși ori mai boccii, cunoscuți sau necunoscuți, care și-au îngăduit capriciul costisitor de a fi reprezentați în pictură, cu secreta speranță că astfel chipul și memoria lor vor dăinui dincolo de moarte.

În schimb, cât de rare sunt portretele oamenilor de știință, cărturari sau modele morale! Sunt atât de puține încât vizitatorul tresare la vederea numelor lor pe care le știa, dar care până în acel moment nu aveau chip. Și mai rar se întâmplă ca o astfel de personalitate să devină model-vedetă pentru artiști. Este cazul lui Erasmus din Rotterdam, căruia pictorii s-au grăbit să-i nemurească figura. Trei pictori de talie, Durer, Quentin Matsys și Holbein au lăsat cele mai verosimile portrete ale acestuia. Nenumărate portrete ale umanistului, în original sau în copie, mai faimoase sau mai puțin apreciate pot fi văzute în muzeele europene, în Franța, în Elveția, în Austria și Anglia. Sunt dovezile incontestabile ale prețurii, respectului și admirației de care se bucura printre contemporanii săi. Unul singur s-a impus ca efigie a filosofului: portretul lui Erasmus aflat la Luvru. Indiferent ce volum de istorie, filosofie ori dicționar deschizi, recunoști figura lui Erasmus multiplicată după acel portret.

Într-o dimineață rece și senină de octombrie, intrând la Luvru la întâmplare prin poarta Denon - pe atunci marea piramidă în care se intersectează toate căile de acces în diversele pavilioane încă nu fusese construită -, m-am trezit față în față cu portretul lui Erasmus pictat de Holbein. Lumina strălucitoare care răzbătea prin fereastră cădea pe mâinile filosofului și pe manuscrisul la care tocmai lucra. Fragmentul de text pe care îl caligrafia, cam șters și dificil de descifrat, aveam să aflu mai târziu, era din „Comentariul asupra Evangheliei Sf. Marcu”. În plină perioadă conflictuală dintre catolicism și protestantism, prin scrierile sale Erasmus s-a arătat tolerant, încercând să împace și să domolească vâlvătaia aprinsă de disputele religioase. Tabloul a putut fi datat tocmai după rândurile în cauză: 1523. Pe de altă parte, există un al doilea portret al eruditului pictat de Holbein, tot în 1523, datarea făcându-se după anul înscris pe cotorul unei cărți aflate pe un raft în spatele lui Erasmus. De fapt, cel mai vechi portret al filosofului pictat de Holbein este tocmai acesta, dar cel mai izbit este cel aflat la Luvru.

Există câteva diferențe esențiale între cele două portrete: cel mai vechi, cel din colecția Langdorf Castle, Anglia, îl reprezintă pe Erasmus în poziția trei sferturi, iar cel de la Luvru în profil absolut; în cel din colecția Langdorf Castle, elemente de arhitectură, o draperie și raftul încarcă tabloul cu o recuzită care concurează cu modelul, în timp ce în tabloul de la Luvru profilul

umanistului se proiectează pe o țesătură sau draperie întunecată care scoate în evidență trăsăturile modelului și mâinile acestuia, mult mai expresive decât mâinile inerte care se odihnesc pe o carte, din celălalt portret. Or, se știe importanța mâinilor, care după privire sunt al doilea element reprezentativ care caracterizează pe cineva. Conștient de mesajul lor, Holbein a desenat de câteva ori mâinile eruditului umanist încercând să le surprindă în cea mai reprezentativă și expresivă ipostază, cea a scrisului, răgaz în care se concentrează întreaga energie mentală a gânditorului. Între ochii aplecați pe manuscris și mâinile lui Erasmus curge un fluid, se creează o legătură aproape organică. Cu toatele, țesătura din fundal și îmbrăcămintea au fost pictate în culori închise tocmai în ideea de a scoate în evidență profilul cu trăsături ferme al modelului, mâinile și pagina de manuscris. Compus în diagonală, redat din profil, auster în culoare, portretul lui Erasmus e de o dezarmantă simplitate. Însă câtă energie răzbate din scriitura lui austeră! Câtă inteligență se concentrează în linia mâinilor, una ținând pagina nemișcată, cealaltă scriind la comanda gândului. Nici că mai e de mirare insistența lui Holbein în desenul lor. Cât de ușor alunecă pana pe hârtie ținută cu eleganță între degetele mâinii drepte și cât de concentrată este privirea care urmărește mișcarea la dicteul gândului. Minte - care dictează, mâna - care scrie și privirea - care controlează totul, iată Sfânta Treime pe care Holbein a reușit să o surprindă atât de expresiv, în cea mai simplă formă și cu minimum de mijloace artistice.

După ce pictorul își demonstrase calitățile în atâtea portrete văzute din față și din semiprofil, ce anume l-a determinat să recurgă la zgârcenia pictării din profil a lui Erasmus? Răspunsul stă în cele descrise până acum, dar și în faptul că probabil de a fi fost influențat de moda italiană a timpului, a portretizărilor din profil. La o primă vedere, a desena sau picta pe cineva din profil pare o încercare simplă: se caligrafiază liniile conturului și gata. Însă lucrurile nu stau chiar așa, căci modelul nu trebuie să-și piardă consistența volumetrică pe care profilul o suspendă. Cum să-i dai, atunci, formă și volum modelului? Despre sculptură se spune că e o artă tridimensională. Superficială definiție din moment ce basorelieful ține tot de sculptură. Iar în basorelief problemele de redare sunt identice cu ale profilului absolut în pictură: modelarea este minimă și cu atât mai greu de susținut cu cât volumul trebuie redat perspectivice, fără violentarea suprafeței bidimensionale a suportului, cu alte cuvinte să iasă cât mai puțin în relief, de unde și numele. Pictura, cu excepția soluției clar-obscurului, care pune accent pe redarea volumelor în perspectivă și pe modelarea acestora cu ajutorul luminii și umbrei, urmărește același lucru: să păstreze bidimensionalitatea (lungime x lățime) suprafeței pe care este executată. Soluția optimă în acest caz este modularea/vibrarea culorii. Sau pata plată, cum se mai numește întinderea egală a culorii între contururi. Nici una și nici cealaltă, Holbein recurge în portretul lui Erasmus din Rotterdam la tehnica echivalentă cu a basoreliefului din sculptură: marchează clar liniile conturului între limitele căruia modelează cât mai puțin formele.

Influențat sau nu de portretul în profil italian ca tehnică, incontestabil că ținta pictorului a fost totuși una mai înaltă: surprinderea unui mare gânditor în ceea ce are el mai specific, activitatea sa intelectuală, scrisul. Fapt pentru care portretul lui Erasmus rămâne cea mai izbită și emblematică efigie a inteligenței în marșul său biruitor asupra prostiei omenești. Nu degeaba cartea lui Erasmus se numește „Laudă nebuniei”.

Trei pictori de talie, Durer, Quentin Matsys și Holbein au lăsat cele mai verosimile portrete ale acestuia. Nenumărate portrete ale umanistului, în original sau în copie, mai faimoase sau mai puțin apreciate pot fi văzute în muzeele europene, în Franța, în Elveția, în Austria și Anglia. Sunt dovezile incontestabile ale prețurii, respectului și admirației de care se bucura printre contemporanii săi.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești a organizat la Casa Cărții expoziția de grafică, sub genericul „Retrospectivă”, de Florin Cornel Nicolescu. Născut în municipiul Curtea de Argeș, absolvent al Liceului Militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza, și al Școlii de Ofițeri Activi de la Sibiu, autorul este de profesie tehnician proiectant. Având chemarea culturii, fiind și absolvent al Școlii Populare de Arte și Meserii din Pitești, Secția Sculptură,

Constantin Lătărețu în recital la Festivalul Național de Muzică Lăutărească Veche „Zavaidoc”

autorul s-a remarcat prin expoziții de grafică, dar și prin poezii, prezentate în cadrul cenaclurilor pe care le-a frecventat de-a lungul timpului. La vernisajul expoziției de grafică „Retrospectivă” au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, prieteni, foști colegi de serviciu. Manifestarea a cuprins o lectură publică din creația literară a lui Florin Cornel Nicolescu, susținută de medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, poeta Ionela Minciunescu, Luciana Nicolescu, soția autorului, elevi pasionați de literatură de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, precum și o scurtă prelegere susținută de arhitectul Naum Mihail Teodorescu, profesor la Liceul de Arte Dinu Lipatti din Pitești.

■ Centrul Cultural Pitești și Uniunea Scriitorilor din România Filiala Pitești au organizat la Casa Cărții expoziția de fotografie și versuri, sub genericul „Pictopoeme”, de Liliana Hinoveanu. Originară din județul Mehedinți, stabilită la Craiova, autoarea este absolventă a Facultății de Litere din cadrul Universității Craiova, realizatoare de emisiuni la Radio România Oltenia Craiova și scriitoare. A debutat în revista Danubius din Drobeta Turnu-Severin în anul 1975, iar editorial cu volumul de versuri pentru copii „Poveste de Paști”, în 1996. Au urmat volumele de versuri „Spre o altă pedeapsă” în anul 1997, „Transfer de imagine” în 1999, „Perfuzii cu cerneală” în anul 2002, „Gara Noiembrie” în 2013, „Doar împrumutând zborul” în 2015 și „Camera Dezastru” tot în anul 2015. La vernisajul expoziției „Pictopoeme” au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Național Zinca Goleșcu, scriitorii Dumitru Augustin Doman, Ion Lascu și medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, simpozionul cu tema „Enciclopedia Timpurilor Milenare”, susținut de George Dănică. Născut în județul Olt, George Dănică este absolvent al Liceului Industrial de Construcții de Mașini, al Școlii de Impiegați de Mișcare din cadrul CFR și al Facultății de Management, Marketing și Afaceri Economice din cadrul Universității Constantin Brâncoveanu. Având și un master în Teologie Pastorală la Universitatea Pitești, George Dănică a publicat volumele „Invenții UFOS-Coduri-Echilibre Extreme” și „Calendarele Timpurilor Milenare”. La manifestarea de la Casa Cărții au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, istorici și pasionați de

istorie.

■ Centrul Cultural Pitești și Fundația Literară Liviu Rebreanu au organizat la Complexul Casa Cărții un dublu eveniment cultural, sub genericul „Dulcea Sărutare”. Manifestarea a cuprins o expoziție de pictură sacră și profană, realizată de artistul plastic Georget Rădulescu și prezentarea volumului de proză religioasă, cu titlul „Dulcea Sărutare”, de Adrian Georgescu. Născut în comuna argeșeană Suseni, Georget Rădulescu este absolvent al Școlii Populare de Arte și Meserii Pitești, Secția Pictură și are atestat de pictor iconar, de la Patriarhia Română. Adrian Georgescu, născut la Pitești, dar stabilit în capitală a absolvit Facultatea de Filologie din cadrul Universității București, este redactor la Radio România Cultural și a publicat mai multe volume de proză, remarcându-se în ultimii ani, printr-o scriitură de factură religioasă. La eveniment au luat cuvântul poeta Allora Albulescu, studentul la Litere Lucian Bolbea, artistul plastic Constantin Samoilă, scriitorul Mihail Ghițescu și autorii – Georget Rădulescu și Adrian Georgescu.

■ Primăria Municipiului Pitești și Consiliul Local, prin Centrul Cultural Pitești au organizat sâmbătă, 19 noiembrie, la Centrul Multifuncțional Pitești, a XI-a ediție a Festivalului Național de Muzică Lăutărească Veche „Zavaidoc”. Evenimentul s-a deschis cu un concurs de interpretare, la care cei șapte competitori care au câștigat preselecția au susținut, potrivit regulamentului, două probe de aptitudini muzicale: o piesă din repertoriul lui Zavaidoc, cu acompaniament și o piesă de muzică lăutărească autentică, tot cu acompaniament. Au urmat recitaluri extraordinare, susținute de artiști consacrați ai genului: Valentin Grigorescu, Grupul Vocal „Zavaidoc”, Constantin Lătărețu și Ionel Tudorache. Acompaniamentul a fost asigurat de Taraful „Zavaidoc”, sub bagheta dirijorilor Victor Buștean și Virgil Iordache. Director artistic al festivalului a fost profesorul de canto popular, Valentin Grigorescu, iar prezentator, coregraful Dorin Oancea. Juriul, format din Adrian Grigoraș, dirijorul Orchestrei Radio București, în calitate de președinte, Gheorghiu Stroe, lector univ. dr. la Universitatea Pitești, Departamentul de Arte și profesor de muzică la Liceul „Dinu Lipatti” Pitești și Camelia Clavac, asistent univ. dr. la Catedra de Canto a Departamentului de Arte din cadrul Universității Pitești i-a ales pe câștigători. Prin urmare, Mențiune a primit Roxana Elena Azamfirei, în vârstă de 29 de ani, originară din orașul Piatra Neamț, județul Neamț și stabilită la București. Premiul al III-lea a fost obținut de Marius Chivu, în vârstă de 32 de ani, din orașul Găești, județul Dâmbovița. Premiul al II-lea i-a revenit Simonei Georgiana Lungu, în vârstă de 18 ani, din Pitești, elevă la Liceul de Arte „Dinu Lipatti”. Premiul I a fost câștigat de Alexandru Nica, în vârstă de 24 de ani, din București. Festivalul Național de Muzică Lăutărească Veche „Zavaidoc” și-a atins încă o dată obiectivele: revigorarea muzicii lăutărești autentice, descoperirea de noi talente ale genului și cinstirea memoriei marelui lăutar Zavaidoc, pe numele adevărat Marin Teodorescu, născut la Pitești în urmă cu 120 de ani.

■ Centrul Cultural Pitești și Facultatea de Științe Economice și Drept din cadrul Universității Pitești au organizat simpozionul cu tema „Despre sacru și profan, cultură și civilizație în mileniul al treilea”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Libertate și lege cu Marius Andreescu”. Dezbateră a fost susținută de lector univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Pitești și de lector univ. dr. Marin Toma, secretar general de redacție al revistei-document Restituiri Pitești. „Problematika sacralului și a profanului este plină de sensuri și realități, putem vorbi despre stări existențiale

ale omului care se întrepătrund” au subliniat distinși invitați. La manifestare au participat studenți de la Universitatea Pitești, elevi, cadre didactice de la Colegiul Național Zinca Goleșcu, și alți iubitori de cultură.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, un medalion cultural, dedicat profesorului de limba și literatura română Vasile Ghițescu, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Povești de viață-povești de suflet cu Denisa Popescu”. Inițiativa este coordonată de manifestări, poeta Denisa Popescu a vorbit publicului format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic Armand Călinescu și alți consumatori de cultură despre activitatea literară a distinsului invitat, pe care l-a catalogat drept „un cronicar al timpurilor noastre”. Vasile Ghițescu a depănat amintiri de suflet despre personalități remarcabile ale culturii locale și naționale pe care le-a cunoscut de-a lungul timpului și le-a făcut tinerilor prezenți o serie de recomandări privind dezvoltarea personală.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, dezbateră interactivă cu tema „Fructele Omului; mustul, degustare și cură”, în cadrul proiectului cultural, sub genericul „Armonie și stil de viață cu Adina Perianu”. Manifestarea, susținută de cercetătorul științific dr.ing. Adina Perianu a reunit un public format din specialiști în horticultură, scriitori, poeți și elevi, care au dialogat despre nutriție sănătoasă și detoxifiere, bazate pe fructe. „De remarcat este faptul că fructele ar trebuie consumate în funcție de grupa sanguină și pot constitui atât o gustare înainte de masă, cât și desert”, a mai precizat Adina Perianu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în sala Ars Nova, o nouă ediție a Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu”. Evenimentul, coordonat de profesoara și scriitoarea Mona Vâlceanu a cuprins o prelegere susținută de scriitoarea și traducătoarea Paula Romanescu, născută pe meleaguri argeșene, absolventă a Facultății de limbi romanice și clasice din cadrul Universității București, membră a Uniunii Scriitorilor din România și decorată cu Meritul Cultural în Grad de Cavaler. Despre opera literară a Paulei Romanescu au vorbit profesoara scriitoare Mona Vâlceanu și președintele Fundației „Memoria”, prof. univ. dr. Ilie Popa, iar poetul Virgil Diaconu, directorul revistei „Cafeneaua literară” a citit poeme din Antologia bilingvă româno-franceză cu titlul „Unde sunt cei care nu mai sunt?”, semnată de Paula Romanescu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, ediția din luna noiembrie a Cenaclului „Armonii Carpatine”, coordonat de redactorul-șef al revistei Carpatice, scriitorul Nicolae Cosmescu și dirijorul Grupului Vocal „Armonia”, col.(rtr) Nicolae Perniu. Manifestarea a cuprins o lectură publică, susținută din creațiile proprii de membri și simpatizanți ai Ligi Scriitorilor Români și de Expresie Română de Pretutindenii Filiala Argeș: scriitorii Ionel Dincă, Nicolae Doru Berbec, poetul Constantin Teodor Craifaleanu, artistul plastic Adelia Bogdan, jurnalista și traducătoarea Dorina Mihai Moise, studenții la Litere Marina Pantazi și Marius Ionescu. Evenimentul a fost animat de un recital muzical, oferit cu generozitate de Grupul Vocal „Armonia”, sub bagheta dirijorului Nicolae Perniu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat simpozionul cu tema „Se prăvălesc norii: O istorie a ploii”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma”. Coordonatorul acțiunii, secretarul general de redacție al revistei Restituiri Pitești, istoricul Marin Toma a susținut o interesantă prelegere despre ploaie, în fața publicului format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu și alți pasionați de istorie. „Oamenii

au început să realizeze importanța apei în evoluția Pământului încă de când au început descoperirile arheologice, putem vorbi despre dualismul apei, care este benefică pentru natură, dar poate fi și distructivă, provocând chiar dispariția civilizațiilor, iar legenda Potopului este un argument în acest sens”, a precizat Marin Toma.

■ Centrul Cultural Pitești a găzduit sâmbătă, 3 decembrie, în Complexul Expozițional „Casa Cărții”, evenimentul sub genericul „Poarta Către Tine”, organizat de promotorul cultural Sabina Laiber. Sub deviza „Descoperă Arta”, manifestarea, aflată la a V-a ediție constituie o veritabilă mișcare culturală, în scopul promovării artiștilor cunoscuți și mai puțin cunoscuți din Argeș și din țară, în rândul comunității locale. Acțiunea a cuprins dansuri populare, moderne și exotice, oferite de Trupa Jasmin, a Școlii de Arte din Pitești, recitaluri de muzică folk, ușoară, beatbox și din repertoriul internațional, un moment de contorsionism susținut de bucureșteanca Innashan, expoziții de pictură, grafică și artă decorativă, precum și lansarea cărții cu titlul „Confesiunile unui ofițer superior de contrainformații militare”, de Florin Dobre. Evenimentul, desfășurat într-o manieră

modernă, non-conformistă, a atras atenția creatorilor și mai ales a consumatorilor de cultură.

■ Centrul Cultural Pitești și Liga Scriitorilor Români și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș au organizat în Sala Ars Nova, lansarea volumului de versuri cu titlul „Priviri în suflet”, de poetul Nicolae Braniște. Născut la Pitești, absolvent al Facultății de Horticultură din cadrul Institutului Agronomic Nicolae Bălcescu București, autorul a fost director la Institutul de Pomicultură Mărăcineni din județul Argeș în perioada 1990 -1995, a publicat numeroase articole în reviste de specialitate din țară și de peste hotare și peste 32 de cărți în domeniul horticulturii. Pasionat și de arta condeiului, Nicolae Braniște a publicat până acum 12 volume de proză și versuri și este membru al Ligii Scriitorilor Români și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș. Cu prilejul noii apariții editoriale i-au fost alături foști colegi de serviciu, prieteni și admiratori. Printre cei care au vorbit despre activitatea în domeniul cercetării horticoale dar și despre creația literară a lui Nicolae Braniște s-au numărat epigramistul Constantin Măndruță, poezii Constantin Teodor Craifaleanu, Adrian

Mitroi, scriitorii Mihail Ghițescu, Nicolae Cosmescu, Ion Dincă, profesoara de limba și literatura română Elena Marinescu, cercetătorul horticol Mădălina Militaru și promotorul cultural dr.ing. Adina Perianu.

■ Centrul Cultural Pitești și Uniunea Scriitorilor din România Filiala Pitești au organizat lansarea volumului de versuri „Labirint indus”, de Liliana Hinoveanu. Originară din județul Mehedinți, stabilită la Craiova, autoarea preferă să vină și la Pitești în peregrinările sale culturale, spre a-și promova creațiile. În luna decembrie, poeta și realizatoarea de emisiuni la Radio România Oltenia Craiova a ales să-și prezinte în orașul lalelelor cea mai recentă carte a sa. La eveniment i-au fost alături redactorul –șef al revistei Argeș, scriitorul Dumitru Augustin Doman, criticul literar Ion Lascu și editorul Nicolae Marinescu. Distinguiți invitați au vorbit despre aparițiile editoriale semnate de Liliana Hinoveanu, remarcând numeroase sensuri și trimiteri filosofice ale versurilor sale, spre delectarea auditoriului format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, creatori și consumatori de cultură.

CARMEN ELENA SALUB

„PRENUMELE”: DIN ORAȘUL IUBIRII, ÎN ORAȘUL LALELELOR

Luna noiembrie i-a adus pe scena Casei de Cultură a Sindicatelor din Pitești – în comedia franțuzească, cu un titlu aparent bizar, „Prenumele” – pe îndrăgiiții actori: Mirela Oprisor, Leonid Doni, Alina Chivulescu, Mihai Călin, împreună cu inconfundabilul maestru: Claudiu Bleonț.

Vorbeam, la început, de un titlu aparent bizar pentru că la prima vedere, acest cuvânt, nu spune mare lucru. Și totuși... „Prenumele”, sub masca propriei bizarerii, ascunde acel gen de comedie maleabilă sau pliabilă pe aria variată a gusturilor fiecăruia dintre noi. Uneori subtilă, alteori acidă, piesa în cauză, pare menită să destindă omul melancolic, sufletul obosit; să pună pe gânduri, în egală măsură, toate categoriile sociale...

Scrisă în anul 2010, de regizorul și scriitorul francez Alexandre de La Patellière în colaborare cu dramaturgul și senaristul, de

aceși naționalitate, Matthieu Delaporte este pusă în scenă, pentru prima oară, în orașul iubirii – Paris – la *Edouard VII théâtre*, chiar în regia lui Bernard Murat (directorul teatrului). Succesul său instantaneu, îi aduce atât ecranizarea, cât și „cinci nominalizări la premiile César”, în anul 2013. Varianta românească se bucură de regia lui Răzvan Savescu, avându-i ca protagoniști pe actorii sus menționați, care crează o atmosferă juvenilă, șarmantă, puternic conturată, din punct de vedere artistic. De la liniile fine și calde ale decorului, până la ultima replică, totul este înscris, cu minuțiozitate, în aria unui sigur cuvânt: profesionalism.

Atât mediul social, cât și nivelul intelectual, pe care piesa le surprinde, cu ochiul lacom al criticului, sunt aspecte foarte bine tratate, de meseriile diverse, ale celor cinci personaje: Pierre Garraud – profesor universitar de limbă franceză, interpretat de maestrul Claudiu Bleonț, soția profesorului Elisabeth Garraud-Larchet, alintată Babou (Mirela Oprisor), profesoară, la rândul ei, în cadrul învățământului preuniversitar, cumnatul lui Pierre, fratele lui Babou, Vincent Larchet (Mihai Călin) – agent imobiliar, prietenul din copilărie, al celor doi frați, Claude Gatignol (Leonid Doni), trombonist la filarmonica radio și iubita lui Vicent, viitoarea sa soție, Anna Caravatti (Alina Chivulescu) – creatoare de modă. Personajul de fundal – fără o apariție scenică concretă – este mama

celor doi frați, Vicent și Babou.

Între farsă și gândul nemărturisit se scrie o poveste, cu scene atipice, ancorate în cotidian. Un simplu accent, răstoarnă într-o singură secundă o lume întreagă, făcând diferența dintre *prenumele* unui dictator și acela al unui om obișnuit. O amintire mărturisită, într-un moment de slăbiciune copilărească, deschide *cutia Pandorei*. Nu știm care dintre cele două specii ale comediei – cea din cadrul scenei sau cea din afara ei – va fi capabilă să o închidă, vreodată, la loc. Știm numai un singur lucru, pe care carismaticul Claudiu Bleonț, îl împărtășește marelui public într-un interviu, acordat teatrologului Monica Andrei: pe scenă, ca și în viață, „îl cucerești pe celălalt cum te cucerești pe tine însuși”... Un cuvânt, un gest, o privire au puterea de a transforma tristețea în iluzie și bucuria în certitudine.

AMALIA ELENA
CONSTANTINESCU

VINERI - 18.11.2016 - ORA 19.00
CASA SINDICATELOR PITESTI

PRENUMELE
după piesa de mare succes
Le Prénom
de Alexandre de La Patellière
și Matthieu Delaporte

regia RAZVAN SAVESCU

UN SPECTACOL DE COMEDIE
IREZISTIBIL

MIHAI CALIN, MIRELA OPRISOR,
CLAUDIU BLEONT, RALUCA APRODU,
LEONID DONI

Între farsă și gândul nemărturisit se scrie o poveste, cu scene atipice, ancorate în cotidian. Un simplu accent, răstoarnă într-o singură secundă o lume întreagă, făcând diferența dintre prenumele unui dictator și acela al unui om obișnuit.

Nota redacției:

O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Argeș** nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat
cu vinete pentru
Elogiul nebuniei - HANS HOLBEIN CEL TÂNĂR.

actualitate

Revista **ARGES** poate fi procurată și prin comandă directă la sediul, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2016, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.

Plata se face prin mandat postal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
http://www.blogdoman.blogspot.com)

Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**
MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacția:
Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la
SC Argeșul liber SA

ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGES** răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.